

بررسی رابطه‌ی بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی^۱

ثریا زنگنه*^۲، امین زارع^۳، محمود مرادی^۴

مطالعات دانش‌شناسی

سال ششم، شماره ۲۴، پاییز ۹۹، ص ۷۵ تا ۱۰۹

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۱/۰۷

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۵/۱۴

چکیده

هدف: بررسی رابطه‌ی بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی است. روش‌شناسی: پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی است که از لحاظ شیوه‌ی انجام به روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی انجام شد. جامعه‌ی آماری تمام دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بود که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای دو مرحله‌ای صورت گرفت. حجم نمونه با فرمول کوکران^۵ ۳۶۵ نفر برآورد شد. داده‌های مورد نیاز پژوهش با ابزار پرسشنامه محقق ساخته گردآوری شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۲۳ انجام شد. یافته‌ها: بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی به طور کلی رابطه‌ی معنادار دیده نشد. از بین چهار متغیر سن، جنسیت، سطح تحصیلات و شاغل بودن، تنها دو متغیر سطح تحصیلات و شاغل بودن با رفتار اطلاعاتی دانشجویان رابطه‌ی معنادار و مثبت داشت. بین آشنایی با انواع زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار وجود نداشت. ارزش (اصالت): با بررسی تأثیر متغیر زبان بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان، می‌توان هم رفتار اطلاعاتی آنها را پیش‌بینی کرد و هم منابع اطلاعاتی بهتری (شامل تمام منابع و کانال‌های اطلاعاتی) که مورد نیاز آنهاست را تهیه کرد و از صرف هزینه برای منابع بدون استفاده جلوگیری خواهد شد. نتیجه‌گیری: به نظر می‌رسد دانشجویان به قدرت مهم ابزار زبان در رفتارشان واقف نیستند، بنابراین لازم است هم دانشجویان و هم دانشگاه‌ها بیشتر به این مسئله اهمیت دهند. یکی از راهکارها برگزاری کلاس‌های آموزش و تقویت مهارت‌های زبان است که هم می‌تواند توسط دانشگاه‌ها برگزار شود و هم خود دانشجویان در محیط‌های خارج از دانشگاه، این دوره‌ها را بگذرانند.

کلمات کلیدی: مهارت‌های چندزبانگی، رفتار اطلاعاتی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، دانشگاه رازی

۱. برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد

۲. * کارشناس ارشد علم اطلاعات (گرایش مدیریت اطلاعات)، شاغل در اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان کرمانشاه s.z92.lib@gmail.com

۳. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی

۴. استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی

مقدمه

یکی از نیازمندی‌های ضروری عصر حاضر، اطلاعات و شیوه‌ی دستیابی به آن است. امروزه با شتاب روزافزون تمام فرایندهای آمیخته با اطلاعات، نیاز به مهارت‌های جستجو و کسب و دستیابی به اطلاعات بسیار بیش از گذشته حائز اهمیت است.

در وجود تفاوت ذاتی بین انسان‌ها هیچ بحثی وجود ندارد و همین مسئله باعث شده است که افراد به عنوان استفاده‌کننده‌ی اطلاعات ویژگی‌های جسمی و روانی متفاوتی داشته باشند. بررسی این ویژگی‌ها را به عنوان مهم‌ترین حوزه‌ی مطالعاتی در علوم اطلاعات و ارتباطات برشمرده‌اند. یکی از ویژگی‌های فردی که می‌تواند بر رفتار اطلاعاتی تأثیرگذار باشد، پدیده‌ی دو(چند)زبانگی است که در تمام دنیا پدیده‌ای رایج و پذیرفته شده است. ایران هم یکی از کشورهایی است که به خاطر وجود قومیت‌های مختلف در کنار زبان فارسی - که زبان رسمی کشور است - زبان‌های دیگر نیز گاه به عنوان زبان مادری و گاه به ضرورت‌های مختلف، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و ... توسط مردم در زندگی استفاده می‌شود که این امر مطمئناً بر نوع زیستن، کسب اطلاعات و به طور کلی رفتار اجتماعی، ارتباطی و اطلاعاتی افراد تأثیر زیادی دارد.

بیان مسئله

یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتباطی انسان در تعاملات با محیط‌های مختلف اطلاعاتی زبان است. ویگوتسکی^۱ کارکرد اولیه‌ی زبان را ایجاد ارتباط و تعامل اجتماعی می‌داند (معروفی و محمدی‌نیا، ۱۳۹۲). از زبان گاهی به عنوان کلید شبکه‌های ارتباطی (پراید^۲، ۱۳۷۳، ص. ۲۳۷) و گاه به عنوان سرمایه‌ای فرهنگی (ویانتین^۳، ۱۹۸۹؛ گروک^۴، ۱۹۹۷) یاد می‌شود که افراد با تسلط بر آن، می‌توانند علاوه بر برقراری روابط اجتماعی، نوعی هویت ویژه را کسب کنند (نقل در دهقان، ۱۳۸۱).

1. Vygotsky
2. prid
3. Wiiantine
4. Grook

با توجه به مسائل اجتماعی جهان امروز، یونسکو به چندزبانگی به چشم شیوه‌ای از زندگی نگاه می‌کند و نه مشکلی که باید حل شود (یونسکو^۱، ۲۰۰۳). طبق آمار اتنولوگ^۲، گینه‌ی نو دارای تعداد شگفت‌انگیز پنجاه "خانواده‌ی زبانی" است که مجموعاً حدود هشتصد و چهل "زبان" را شامل می‌شود (وبلاگ تیم ترویج زبانشناسی، ۱۳۹۶). بیش از ۷۰ درصد زبان‌های جهان فقط در ۲۰ کشور جهان توزیع شده‌اند. با اینکه اکثر کشورهای جهان از نظر زبان رسمی تک‌زبانه هستند؛ در بیش از ۲۰ کشور جهان بیش از یک زبان رسمی وجود دارد. مثلاً هند ۱۹ زبان رسمی و آفریقا ۱۱ زبان رسمی دارد. بنابراین چندزبانگی یک امر پذیرفته شده در بسیاری از کشورهای جهان است (داوری اردکانی، ۱۳۸۸). اروپایی‌ها سال ۲۰۰۱ را به عنوان سال زبان‌ها در نظر گرفتند. طی آن سال رویدادهای زیادی در بسیاری از کشورها صورت گرفت و یکی از پیامدهای آن تثبیت ۲۶ سپتامبر به عنوان روز جهانی زبان بود تا از این طریق توجه همگان را به اهمیت مسئله‌ی چندزبانگی و یادگیری زبان خارجی جلب کنند (کریستال^۳، ۱۹۴۱، ص ۱۰-۱۱). دوزبانگی بدین معناست که یک فرد یا مجموعه‌ای از افراد یک جامعه‌ی زبانی، از بیش از یک زبان در امر ارتباط استفاده کنند. در تعریف دوزبانگی نوشته‌اند: «کاربرد حداقل دو زبان توسط فرد یا گروهی از افراد استفاده گردد» (محمدی‌آسیا بادی، ۱۳۸۸ به نقل از ریچارد و دیگران^۴، ۱۹۹۲، ص ۳۶). مفهوم دوزبانگی از ابتدای قرن بیستم رفته رفته گسترش یافته است و به طور کلی باید آن را پدیده‌ای کاملاً نسبی دانست (کریمی‌پور و همکاران، ۱۳۹۱ به نقل از مکی، ۱۹۵۸، ص ۸). دانشمندانی که در دو سه دهه‌ی اخیر در این زمینه تحقیق کرده‌اند، دوزبانگی را پدیده‌ای مطلق نمی‌دانند بلکه آن را به عنوان یک پدیده‌ی نسبی می‌نگرند. از جمله هورن‌بی^۵ روانشناس آمریکایی (۱۹۷۷) معتقد است که دوزبانگی یک ویژگی مطلق نیست که یک فرد یا آن را به طور کامل داشته باشد یا اساساً از آن بی‌بهره باشد؛ بلکه این ویژگی ممکن است به درجات گوناگون و از حداقل توانایی تا تسلط کامل به بیش از یک زبان در افراد مختلف وجود

1. UNESCO
2. Athenolog
3. Crystal
4. Richard & Others
5. Hornby

داشته باشد (ص ۳ نقل در احمدخانی، نجفیان و کمری، ۱۳۹۲). پس دوزبانگی لزوماً به معنای تسلط کامل و بی‌نقص به هر دو زبان نیست.

جامعه‌ای که در آن از بیش از یک زبان در نظام ارتباطات خود استفاده می‌کنند، جامعه‌ی چندزبانه می‌نامند. امروزه در بیشتر کشورهای جهان چندزبانگی رایج است. کشورهای آسیایی همچون ایران، کشورهای چین، هندوستان و جمهوری‌های آسیای میانه نمونه‌های چشمگیری از ملت‌های چندزبانه هستند. گراسجین^۱ (۱۹۸۲) معتقد است بیشتر افراد دنیا به دو یا بیش از دو زبان صحبت می‌کنند و دوزبانگی امری عادی است و یافتن جامعه‌ای که یک زبانه باشد کار دشواری است. لی‌وی^۲ (۲۰۰۰) نیز بیان می‌دارد از کل جمعیت جهان، از هر سه نفر، یک نفر به طور عادی، به دلایل کاری و خانوادگی و در اوقات فراغت، از دو یا چند زبان استفاده می‌کند (الیاسی، ۱۳۹۱).

دیوید کریستال^۳ در کتابش با عنوان "تحول زبان" مسئله‌ی چندزبانگی را به طور عام و دوزبانگی را به طور خاص یک پدیده‌ی طبیعی می‌داند (ص ۱۵۶). او همچنین چندزبانگی را معادل ناهمگن بودن زبانی می‌داند که یادگیری آن را به چهار روش درست می‌داند: شنیدن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن و ایجاد قابلیت چندزبانگی را فقط با استفاده از دو روش از روش‌های مذکور کاملاً امکان‌پذیر می‌داند. از نظر او مفهوم چندزبانگی را نمی‌توان به افرادی محدود کرد که در هر چهار وجه مذکور روان هستند. چون این مسئله بخش عمده‌ای از جمعیت جهان را که زندگی آنها واقعاً وابسته به بکارگیری بیش از یک زبان است، شامل نمی‌شود؛ بلکه چندزبانگی می‌بایست امکان توانایی در هر یک از زیرمجموعه‌های این چهار روش را فراهم سازد (کریستال، ۱۹۴۱، ص ۱۵۷-۱۵۸).

رفتار اطلاعاتی کلیت رفتار آدمی در پیوند با منابع و مجاری مختلف اطلاعات و تعامل وی با اطلاعات است و مؤلفه‌هایی همچون نیاز به اطلاعات، جستجوی اطلاعات و استفاده از اطلاعات را در بر می‌گیرد (بیتز^۴، ۲۰۱۰؛ ویلسون^۵، ۲۰۰۰ نقل در مختاری و ملایی، ۱۳۹۲).

1. Grosjean
2. Li Wei
3. David Crystal
4. Bates
5. Wilson

پیچیدگی و متغیر بودن رفتار اطلاعاتی انسان باعث شده، پژوهشگران زیادی در این زمینه فعالیت کنند و نظریه‌ها و مدل‌های زیادی ارائه کنند. یکی از همین آثار، کتاب نظریه‌های رفتار اطلاعاتی کرن فیشر و همکاران (۲۰۰۸) است - که شامل ۷۲ مقاله از دانشمندان جهان در حوزه‌ی رفتار اطلاعاتی و گواه بر این موضوع می‌باشد.

نیازهای اطلاعاتی گوناگون دانشجویان دانشگاه‌ها به‌ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها، ضرورت آشنایی و استفاده از زبان‌های مختلف را نشان می‌دهد. حال اگر دانشجویان در بافت مشترکی به نام چندزبانگی قرار بگیرند، یک عنصر قابل توجه و مهم بر نحوه‌ی رفتار اطلاعاتی آنها اثر می‌گذارد که بررسی این مسئله می‌تواند در بهتر شدن تعامل اطلاعاتی اساتید و دانشجویان و دانشجویان با عوامل موجود در فرایند رفتار اطلاعاتی، نحوه‌ی مجموعه‌سازی منابع اطلاعاتی دانشگاه و همچنین اصلاح رفتار اطلاعاتی دانشجویان بسیار مثمر ثمر باشد.

شناخت رفتار اطلاعاتی و عوامل تأثیرگذار بر آن، در نهایت منجر به رضایت افراد و گردش صحیح اطلاعات در بین جستجوگران می‌شود. پدیده‌ی دو(چند) زبانی واقعیت مهمی در رفتار اطلاعاتی و رفع نیاز اطلاعاتی است که دانشجویان با آن روبرو هستند. حال سوال اینجاست: این مسئله چه تأثیری در رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی دارد؟ آیا پدیده یا مهارت دو(چند)زبانگی با رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رابطه‌ی معنادار دارد؟ آیا رفتار اطلاعاتی افراد با مهارت‌های چندزبانگی مختلف با هم تفاوت دارد؟ پژوهشگران با انجام پژوهش حاضر، مصمم هستند به این سؤالات پاسخ دهند.

اهداف پژوهش

هدف اصلی

تعیین رابطه‌ی بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

اهداف جزئی

- ۱- تعیین رابطه‌ی بین متغیرهای جمعیت شناختی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان چندزبانه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی.
- ۲- تعیین زبان‌هایی که دانشجویان چندزبانه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی با آن آشنایی دارند (انواع زبان‌ها).
- ۳- تعیین تعداد زبان‌هایی که دانشجویان چندزبانه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی با آن آشنایی دارند (چندزبانه بودن).

سوالات پژوهش

- ۱- وضعیت مهارت‌های چندزبانگی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی به چه صورت است؟
- ۲- آیا بین متغیرهای جمعیت شناختی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان چندزبانه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار وجود دارد؟
- ۳- آیا بین رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بر اساس مهارت‌های چندزبانگی (چند زبانه بودن) تفاوت معنادار وجود دارد؟
- ۴- رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی بر اساس مهارت چندزبانگی و با تأثیر جنسیت و سطح تحصیلات چگونه است؟
- ۵- آیا بین آشنایی با انواع زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار وجود دارد؟
- ۶- آیا بین رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از لحاظ آشنایی با انواع زبان‌ها تفاوت معنادار وجود دارد؟

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

چندزبانگی

متغیر وابسته

رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

پیشینه‌ی پژوهش

پژوهش حاضر دارای دو متغیر رفتار اطلاعاتی و مهارت‌های چندزبانگی است. هر کدام از این دو متغیر به تنهایی موضوع پژوهش‌های زیادی قرار گرفته است. رفتار اطلاعاتی موضوعی است که تقریباً بیش از ۷۰ سال است که محققان و پژوهشگران در مورد چستی، نظریات، الگوها و بسیاری مسائل دیگر مربوط به آن به پژوهش در آن پرداخته‌اند. در ایران از دهه‌ی پنجاه محققان حوزه رفتار اطلاعاتی به بررسی این موضوع پرداخته‌اند. نخستین مطالعه در این زمینه به سال ۱۳۵۴ برمی‌گردد که توسط گروه آموزش کتابداری دانشکده‌ی علوم تربیتی دانشگاه تهران انجام شد که نتایج پژوهش نشان داد اعضای هیأت علمی بیشتر از منبع کتاب و جهت آماده کردن مطالب درسی برای تدریس استفاده می‌کردند و جستجوی اطلاعات در کتابخانه از طریق برگه‌دان صورت می‌گرفته است (به نقل از گنجی، دیانی و فروغی، ۱۳۸۷). بعد از آن دیانی (۱۳۶۵) در یک طرح تحقیقاتی روش‌های کسب و اشاعه‌ی اطلاعات توسط اعضای هیأت علمی دانشکده‌ی کشاورزی دانشگاه شهید چمران را مورد بررسی قرار داد. در سال ۱۳۶۶ افشار زنجانی در پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد خود روش‌های کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیأت علمی موسسه‌ی مطالعات و تحقیقات فرهنگی را موضوع کار پژوهش خود قرار داد. پس از این کارها، پژوهش‌های فراوانی بر روی جوامع مختلف و تا حد اشباع شدن انجام گرفته است که به تعدادی از آنها می‌توان اشاره کرد از جمله: دیلمقانی (۱۳۷۵)، نورمحمدی (۱۳۸۰)، ادهمی (۱۳۸۳)، یمین‌فیروز و داورپناه (۱۳۸۴)، یاری‌زنگنه (۱۳۸۴)، نوشین‌فرد (۱۳۸۴)، مدنی و علیادونیقی (۱۳۸۶)، گنجی، دیانی و فروغی (۱۳۸۷)، ذاکر شهرک (۱۳۸۷)، اصنافی و سهیلی و عبدالمجید (۱۳۸۷)، مرادی (۱۳۸۸)، رداد (۱۳۸۸)، قاضی‌دزفولی (۱۳۸۸) نام برد.

دو (چند)زبانگی نیز موضوع پژوهش‌های زیادی بوده است. محمدزاده (۱۳۶۵) در پژوهش خود چهار شاخصه (یادگیری اولیه، نگهداری، بازشناسی و بازآموزی) را در دو گروه فارسی‌زبان و زرتشتی‌زبان مقایسه کرد و اعلام داشت که از لحاظ متغیرهای مورد

مطالعه، تفاوتی میان دو گروه زبانی وجود ندارد. تقی‌زاده (۱۳۵۱) به بررسی هوش کلامی و غیر کلامی دانش‌آموزان فارس‌زبان و ترک‌زبان پرداخت. نتایج این پژوهش نشان داد، تفاوت معناداری بین دو گروه وجود ندارد. احمدپور (۱۳۷۲)، دیناروند (۱۳۷۳)، توکلی (۱۳۸۰)، تمام این محققان به بررسی دوزبانگی در دانش‌آموزان و مشکلات آنها پرداخته‌اند. ایمانی (۱۳۸۳) به بررسی و جایگاه زبان ترکی و فارسی در شهر قم پرداخته است. از نتایج پژوهش این بود که افراد تمایل دارند در شرایط رسمی از زبان فارسی استفاده کنند. نجاریان و مکوندی (۱۳۷۶) ابعاد مختلف دوزبانگی و پیامدها و مشکلات دوزبانگی در داخل و خارج از کشور بررسی کردند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که دوزبانگی پدیده‌ای مثبت و مفید است که می‌تواند موجب پرورش توانایی‌ها و استعدادها بالقوه فرد گردد. نصیری الموتی (۱۳۸۸) در پایان‌نامه‌ی خود که به بررسی جایگاه فارسی و گیلکی در تنکابن پرداخته به این نتیجه رسید که زنان بیشتر از مردان از زبان فارسی استفاده می‌کنند و هم‌چنین زبان مادری همسر بر میزان کاربرد دو زبان فارسی و گیلکی موثر است. رومی (۱۳۹۱) در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود به بررسی تأثیر احتمالی چندزبانگی بر هوش چندگانه زبان‌آموزان ایرانی زبان انگلیسی پرداخت. تجزیه و تحلیل داده‌ها حاکی از تأثیر معنادار پیشینه‌ی زبانی بر هوش چندگانه‌ی شرکت‌کنندگان در تحقیق بود. آزمون توکی^۱ نشان داد که این تأثیر در حمایت از چندزبانها به‌ویژه سه زبانه‌هایی بود که میزان هوش چندگانه بالاتری داشتند. هم‌چنین یافته‌ها نشان داد که این تأثیر تعاملی معناداری بین پیشینه‌ی زبانی و جنسیت زبان‌آموزان از لحاظ هوش چندگانه‌ی آنها وجود ندارد.

کریمی‌پور و الیاسی (۱۳۹۱) مشکلات دانش‌آموزان دوزبانه‌ی ایلامی را مورد پژوهش قرار دادند. اربابی و شریفی و مشهدی (۱۳۹۲) تأثیر دوزبانگی بر شناخت را روی دوزبانها قرار دادند. آذری - فارسی بررسی کردند و نتایج پژوهش‌شان نشان داد برتری شناختی دوزبانها ناشی از به‌کار بردن دو زبان متفاوت است و نه نوع زبان. زارع (۱۳۹۱) در رساله‌ی دکتری خود به بررسی رفتار اطلاعاتی در بافت زندگی روزمره‌ی عرب‌زبانها و بختیاری‌های استان خوزستان پرداخت. نتایج کلی نشان داد که هویت ملی، هویت قومی و احساس تبعیض رابطه معناداری با کل فرایند اطلاع‌یابی در بافت زندگی روزمره دارند. جهت این رابطه برای هویت

ملی مثبت و برای هویت قومی و احساس تبعیض منفی بود، یعنی با افزایش هویت ملی کل فرایند اطلاع‌یابی در بافت زندگی روزمره افزایش می‌یابد و با افزایش هویت قومی و احساس تبعیض، روند کلی اطلاع‌یابی در بافت زندگی روزمره دچار کاهش می‌شود. احمدخانی، نجفیان و کمبری (۱۳۹۲) جایگاه دوزبانگی (زبان کردی و فارسی) را در شهرستان شیروان چرداول ایلام بررسی کرده‌اند. اربابی، شریفی و مشهدی (۱۳۹۳) تأثیر دوزبانگی را بر شناخت بر روی دوزبان‌های آذری - فارس مطالعه کردند نتایج آزمون تحلیل واریانس چند متغیره از برتری دوزبان‌ها در کنش‌های اجرایی به طور عام و انعطاف پذیری به طور خاص حکایت داشت.

با بررسی متون و پژوهش‌های انجام شده، می‌توان نتیجه گرفت که در حوزه‌ی رفتار اطلاعاتی پژوهش‌ها صرفاً به توصیف وضعیت موجود و به طور کلی مشاهده و تبیین رفتار اطلاعاتی در جوامع اطلاعاتی مختلف پرداخته شده و رابطه‌ی این رفتار با متغیر دو(چند)زبانگی بررسی نشده است. از آنجایی که هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه‌ی مهارت‌های رفتار اطلاعاتی و مهارت‌های چندزبانگی دانشجویان است؛ با جستجوی محقق مشخص شد تا کنون پژوهشی در ایران با موضوع و هدف و جامعه‌ی مورد مطالعه‌ی پژوهش حاضر انجام نشده است. تنها یک مورد پژوهش وجود داشت که توسط مختاری و ملایی (۱۳۹۲) و به بررسی موانع زبان شناختی پدیده‌ی دوزبانگی در رفتار اطلاعاتی دانشجویان دو زبانه‌ی ترکمن - فارس پرداخته است. این پژوهش به روش کیفی و طی ترم‌های تحصیلی مختلف سال‌های (۱۳۹۰-۱۳۸۸) با استفاده از ابزار مشاهده و مصاحبه و با جامعه‌ای در حدود ۵۰ نفر از دانشجویان ترکمن داده‌ها گردآوری شد. نتایج حاکی از آن بود که بیشتر دانشجویان در نوشتن و خواندن مسلط‌تر از صحبت کردن بودند.

در زمینه‌ی رفتار اطلاعاتی در خارج از کشور نیز پژوهش‌های زیادی صورت گرفته است از جمله‌ی آن می‌توان به ویت (۱۹۵۹)، استراسر^۲ (۱۹۷۸)، بیچتلیر^۳ (۱۹۸۹)،

رنکر^۱ (۱۹۹۳)، براون^۲ (۱۹۹۹) اشاره کرد. در زمینه‌ی دو یا چند زبانگی نیز پژوهش‌های زیادی صورت گرفته از جمله: بیالیستوک^۳ (۲۰۰۴) تأثیر دوزبانگی را روی رشد زبانی و سواد مورد بررسی قرار داده است. اسکاتن^۴ (۲۰۰۶) در کتاب خود به نام صدای چندگانه^۵ به بررسی دوزبانگی و مسائل مربوط به آن پرداخته است. بیکر^۶ (۱۹۹۸) نیز دوزبانگی را بررسی کرده است. تورتو^۷ (۲۰۱۲) به بررسی دوزبانگی و تک زبانگی در میان اساتید، دانشجویان و کارمندان پرداخت. یافته‌های پژوهش نشان داد که مردان بیش از زنان از دوزبانگی استفاده می‌کنند و همین‌طور دانشجویان ارشد بیش از مقاطع دیگر از دوزبانگی استفاده می‌کنند (احمدخانی و همکاران، ۱۳۹۲).

ین هونگ^۸ (۲۰۱۱) در پژوهشی به مطالعه‌ی توصیفی رفتار اطلاع‌یابی در وب دانشجویان دو زبانه (با زبان مادری چینی و زبان رسمی انگلیسی) در پترزبورگ پرداخت. از ابزار پرسشنامه و مصاحبه برای تعیین (۱) بررسی رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دو زبانه؛ (۲) میزان نفوذ زبان در جستجوی آنلاین (۳) نظر کاربران دو زبانه بر پشتیبانی از جستجوی آنلاین آن‌ها، استفاده کرد. یافته‌ها نشان داد دانشجویان دو زبانه بیشتر تمایل به استفاده از زبانی دارند که بهترین تناسب با نیازهای اطلاعاتی آنها دارد تا استفاده از چند زبان و آن‌ها از موتورهای جستجو به عنوان ابزار چند زبانه استفاده می‌کردند.

آتوینوسکا^۹ (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «آیا چندزبانگی آگاهی‌های چندزبانی معلمان انگلیسی لهستانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد؟» که بر روی ۲۳۰ معلم انگلیسی لهستانی تازه کار و با سابقه انجام شد. نشان داد که به طور خاص معلم‌های انگلیسی اروپایی با گویش مختلط باید آگاهی‌های چندزبانی را توسعه دهند تا یادگیرندگان شهروند چندزبانه بشوند. این آگاهی شامل دانش چندزبانی، فرازبانی و روانشناسی زبان درباره‌ی زبان‌های چندگانه‌ی

1. Reneker
2. Brown
3. Bialystok
4. Scotton
5. Multiple Voices
6. Baker
7. Torto
8. Yin Hong
9. Otwinowska

کسب شده است. صرفه نظر از اینکه معلمان باید خودشان به طور ایده آل چندزبانه باشند. در این پژوهش سطوح آگاهی چندزبانی مرتبط با تجربه‌ی آموخته شده، فاکتورهای دو (چند) زبانی و سطوح زبان سوم تا زبان n^{ام} شناخته شده و مقایسه شد. نتایج نشان داد که باید تغییراتی در تدریس معلمان به وجود بیاید تا این امکان فراهم شود که معلمان چندزبانگی را در کلاس بیشتر رواج دهند.

زمو^۱ (۲۰۱۵) در پایان‌نامه دکتری خود ادراکات کاربران دو (چند)زبانه دانشگاهی را در دسترسی به اطلاعات مطالعه کرد. نتایج پژوهش او نشان داد اگرچه ترجمه ماشینی برخی از چالش‌های مربوط به زبان در جستجوی اطلاعات آنلاین را کاهش داده است، اما موانع زبان هنوز هم برای برخی از کاربران خصوصاً در مرحله فرمول جستجو وجود دارد. از دیگر نتایج این پژوهش عدم آگاهی عمومی کتابداران و دانشجویان از ابزارهایی بود که می‌تواند به تقویت و ارتقاء سواد اطلاعاتی چندزبانه کمک کند.

هوف^۲ و لود^۳ و دناق^۴ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «انتخاب زبان دانش‌آموزان چندزبانه‌ی فیجی هنگام صحبت کردن با دوستان و همسالان» که به روش ترکیبی (کمی - کیفی) و روش قوم‌نگاری و پیمایش و مشاهده نیز انجام دادند، یافته‌ها نشان داد دوستی‌های بین قومی دانشجویان بیشتر به استفاده از زبان انگلیسی متکی بود. بیشتر دوستی‌ها با استفاده از زبان اصلی در منزل (زبان مادری) ایجاد شد. اما با این حال استفاده از زبان انگلیسی هم در تعامل هم‌تایان محترم شمرده می‌شود و الگوهای استفاده از زبان و رفتارهای دوستی به طور بالقوه توسط چندزبانگی فردی و اجتماعی علاوه بر محیط مدرسه تقویت شده است.

لینگ و استیچن و فیگوریرا^۵ (۲۰۱۹) با بررسی اخبار چندزبانه رفتار انتخاب، مصرف و جستجوی اطلاعات افراد را بررسی کردند. یافته‌های پژوهش نشان داد موتورهای جستجو و رسانه‌های اجتماعی محبوب‌ترین گزینه‌های انتخابی افراد در رصد اخبار و اطلاعات بودند.

- 1.Nzomo
- 2 -Hopf
- 3.Leod
- 4.Donagh
- 5 .ling and Steichen and figueira

افراد چندزبانه ترجیح دادند که از بیش از یک زبان از بسترهای مورد علاقه‌ی خود در رسانه‌های دیجیتال استفاده کنند. محبوب‌ترین مباحثی که افراد دنبال می‌کردند در خصوص دولت، و بعد از آن علوم، ورزش و سرگرمی، تجارت و بهداشت بودند که برای دریافت این اطلاعات از یک زبان یا بیش از یک زبان استفاده می‌کردند. که بیشترین استفاده از چندزبان در مباحث علم و سرگرمی گزارش شد. کاربران چندزبانه در جستجوی اطلاعات خبری از چندین زبان استفاده می‌کردند. همچنین کاربران چندزبانه در صورت دسترسی به سیستمی که چندزبان را پشتیبانی می‌کند، زبان دوم خود را برای موضوعات گسترده‌تری استفاده می‌کردند.

پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی رفتار اطلاعاتی توانسته بسیاری از مشکلات بر سر راه دستیابی به اطلاعات را نشان داده و رفتار اقشار و جوامع مختلف اطلاعاتی را تشریح و حتی پیش‌بینی کند. اما در زمینه‌ی مهارت‌های چندزبانگی بیشتر پژوهش‌ها تجربی بوده و این مهارت‌ها در جوامع کودکان و دانش‌آموزان بسیار مورد پژوهش قرار گرفته است. رفتار اطلاعاتی جامعه دانشجویی از دوجنبه قابل بررسی است یکی رفتار آنها در زندگی روزمره و دیگری رفتار اطلاع‌یابی در تحصیل و دستیابی به اطلاعات علمی مورد نیازشان. دانشجویان مورد مطالعه در پژوهش حاضر مجهز به مهارتی به نام چندزبانگی هستند که هدف پژوهش پیش‌رو بررسی رابطه‌ی مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی است که با بررسی‌های محقق مشخص شد پژوهشی تا کنون در این زمینه در داخل و خارج کشور انجام نشده است.

روش پژوهش

پژوهش از لحاظ نوع در زمره پژوهش‌های کاربردی است و از لحاظ شیوه‌ی انجام به روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی انجام شد. اگر همبستگی را یک روش پژوهش به حساب آوریم (بسیاری از افراد همبستگی را یک روش تحلیل آماری به حساب می‌آورند تا یک روش پژوهش)، می‌توان گفت: پژوهش حاضر از نوع همبستگی است که آن را در قالب همان پژوهش توصیفی طبقه‌بندی می‌کنند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه‌ی محقق‌ساخته می‌باشد. البته لازم به ذکر است که از پرسشنامه‌ی رساله‌ی دکترای زارع (۱۳۹۱) نیز در قسمت

رفتار اطلاعاتی پژوهش کمک گرفته شد. جامعه‌ی آماری تمام دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی که در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ مشغول به تحصیل بودند که تعدادشان ۶۹۷۲ نفر است. نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای چند مرحله‌ای (در پژوهش حاضر دو مرحله‌ای بود) صورت گرفت. حجم نمونه با فرمول کوکران ۳۶۵ نفر برآورد شد. و ابزار تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم افزار اس.پی.اس.اس.^۱ نسخه‌ی ۲۳ بود. پرسشنامه‌ی پژوهش برای بررسی و تأیید شدن روایی محتوایی در اختیار پنج تن از اساتید علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه رازی قرار داده شد و با پیشنهاد‌های ایشان تعدیل و روایی آن تأیید شد. هم‌چنین به منظور بهبود سوالات قسمت چندزبانگی از دو تن از دانشجویان دکترای زبان‌شناسی دانشگاه رازی مشورت گرفته شد. برای پایایی نیز پرسشنامه در اختیار ۱۰ درصد از افراد نمونه قرار داده شد که ۳۶ پرسشنامه به همین منظور توسط دانشجویان تکمیل شد و پایایی نیز به روش آلفای کرباخ ۹۴ بدست آمد که پایایی بسیار خوب و قابل قبولی بود.

در پژوهش حاضر ابتدا توزیع داده‌ها با آزمون کلموگروف اسمیرنوف^۲ مورد بررسی قرار گرفت تا وضعیت نرمال بودن توزیع داده‌ها و نوع آزمون‌ها مشخص شود. با توجه به اینکه متغیر چندزبانگی از نوع رتبه‌ای و رفتار اطلاعاتی از نوع متغیرهای فاصله‌ای بودند، بنابراین از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. هم‌چنین از آزمون تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون میانگین در تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

جدول ۱. جامعه آماری پژوهش از لحاظ متغیرهای جمعیت شناختی (سن، جنسیت و تحصیلات)

سطح تحصیلات		جنسیت		سن	
درصد	دکتری	درصد	مذکر	درصد	مؤنث
۲۸.۵	۱۰۴	۵۲.۱	۱۹۰	۴۷.۹	۱۷۵
۷۱.۵	۲۶۱	۴۷.۹	۱۷۵	۲۶.۹۳	۱۰۴
۲۰	۴۲	۲۰	۴۲	۲۰	۴۲

داده‌های جدول ۱. نشان می‌دهد بیشترین سن پاسخگویان ۴۲ سال و کم‌ترین ۲۰ سال است. از مجموع ۳۶۵ دانشجوی ۴۷/۹ درصد یعنی ۱۷۵ نفر جنسیت مونث و ۵۲/۱ درصد که ۱۹۰ نفر می‌باشد، افراد مذکر می‌باشند. از آنجایی که جامعه‌ی مورد بررسی دانشجویان تحصیلات تکمیلی است، بنابراین تحصیلات شامل دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری می‌گردد که از مجموع ۳۶۵ نفر دانشجو ۲۶۱ نفر (۷۱/۵ درصد) در مقطع کارشناسی ارشد و ۱۰۴ نفر (۲۸/۵ درصد) در مقطع دکتری به پرسشنامه پاسخ دادند.

جدول ۲. جامعه پژوهش از نظر متغیر شاغل بودن و شغل

شاغل بودن	
بله	خیر
تعداد	
مدرس	۱۲
کتابدار	۱۵
کارمند	۹
آزاد	۲۰
مجموع	۳۶۵

همان‌طور که از جدول ۲ برمی‌آید از ۳۶۵ نفر جامعه پژوهش ۵۶ نفر (۱۵/۳ درصد نمونه)، شاغل و ۳۰۹ نفر (۸۴/۷ درصد) شاغل نبودند. همچنین نشان می‌دهد از ۵۶ نفر شاغل در نمونه‌ی ۳۶۵ نفری جامعه پژوهش ۱۲ نفر (۳/۳ درصد) مدرس بودند؛ ۱۵ نفر (۴/۱ درصد) کتابدار بودند؛ ۹ نفر (۲/۵ درصد) کارمند سازمان‌های مختلف و ۲۰ نفر (۵/۵ درصد) شاغل آزاد داشتند.

جدول ۳. توزیع فراوانی جامعه پژوهش در دانشکده‌های دانشگاه رازی

دانشکده	فراوانی	درصد فراوانی
دانشکده ادبیات	۵۹	۱۶/۶

۴/۱۰	۱۵	دانشکده تربیت بدنی
۱۶/۹۸	۶۲	دانشکده علوم پایه
۱۲/۶۰	۴۶	دانشکده علوم اجتماعی
۲۴/۱۰	۸۸	دانشکده فنی و مهندسی
۱۳/۹۷	۵۱	دانشکده کشاورزی
۱۶	۲۲	دانشکده دامپزشکی
۱۶	۲۲	شیمی
۱۰۰	۳۶۵	مجموع

نتایج جدول ۳ توزیع فراوانی جامعه پژوهش را در هشت دانشکده‌ی دانشگاه رازی نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۳ بیشترین فراوانی جامعه پژوهش در دانشکده‌ی فنی و مهندسی با ۸۸ نفر (۲۴/۱۰ درصد) بود و همین‌طور کمترین فراوانی پاسخگویان مربوط به دانشکده‌ی تربیت بدنی با ۱۵ نفر (۴/۱۰ درصد) پاسخ‌دهنده بود.

وضعیت آشنایی جامعه پژوهش با زبان‌ها

جدول ۴. وضعیت دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از لحاظ آشنایی با زبان‌ها

زبان‌ها	وضعیت آشنایی زبانی	انحراف استاندارد	میانگین	درصد جمعی	درصد فراوانی	فراوانی
	آشنایی داشتن			۱۰۰	۷۵/۱	۲۷۴
کردی	آشنایی نداشتن	۰/۴۳	۰/۷۵	۲۴/۹	۲۴/۹	۹۱
	کل			%۱۰۰		۳۶۵
	آشنایی داشتن			۱۰۰	۱۲/۶	۴۶
ترکی	آشنایی نداشتن	۰/۳۳	۰/۱۳	۸۷/۴	۸۷/۴	۳۱۹
	کل			%۱۰۰		۳۶۵
	آشنایی داشتن			۱۰۰	۶۸/۵	۲۵۰
عربی	آشنایی نداشتن	۰/۴۶	۰/۶۸	۳۱/۵	۳۱/۵	۱۱۵
	کل			%۱۰۰		۳۶۵
	آشنایی داشتن			۱۰۰	۹۲/۹	۳۳۹

۲۶	۷/۱	۷/۱	آشنایی نداشتن	
۳۶۵	%۱۰۰		کل	
۱۳	۳/۶	۱۰۰	آشنایی داشتن	
۳۵۲	۹۶/۴	۹۶/۴	۰/۰۴	۰/۱۸
			آشنایی نداشتن	
۳۶۵	%۱۰۰		کل	

همان‌طور که نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد، از ۳۶۵ نفر جامعه پژوهش تعداد ۲۷۴ نفر (۷۵/۱ درصد) با زبان کردی آشنایی داشتند و ۹۱ نفر (۲۴/۹ درصد) اظهار ناآشنایی کردند. در مورد زبان ترکی از ۳۶۵ نفر پاسخگو، ۴۶ نفر (۱۲/۶ درصد) با این زبان آشنا بودند و ۳۱۹ نفر (۸۷/۴ درصد) نیز با زبان ترکی آشنایی نداشتند. همچنین ۲۵۰ نفر (۶۸/۵ درصد) از پاسخگویان با زبان عربی آشنایی داشتند و ۱۱۵ نفر (۳۱/۵ درصد) نیز اظهار ناآشنایی کردند. در مورد زبان انگلیسی ۳۳۹ نفر (۹۲/۹) آشنایی داشتند و ۲۶ نفر (۷/۱ درصد) نیز با این زبان آشنا نبودند. و زبان فرانسه را نیز از مجموع ۳۶۵ نفر، ۱۳ نفر (۳/۶ درصد) با آن آشنایی داشتند و ۳۵۲ نفر (۹۶/۴ درصد) با این زبان آشنایی نداشتند.

یکی از اهداف پژوهش بررسی، رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی است. مؤلفه‌های زیادی بر رفتار اطلاعاتی اثر می‌گذارند. به همین منظور ۷۶ گویه در قالب ۱۱ شاخص دیدگاه درباره اطلاعات، دوستان و همکاران، استفاده از رسانه‌های چاپی، استفاده از رسانه ملی، استفاده از اینترنت، استفاده از تلفن، استفاده از ماهواره، استفاده از شبکه نخبگان، استفاده از کتابخانه (عمومی و دانشگاهی) در نظر گرفته شد. که مجموع این یازده شاخص رفتار اطلاعاتی دانشجویان را تعیین می‌کند. که در جدول ۵ نشان داده شده است.

جدول ۵. بررسی رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی چندزبانه دانشگاه رازی

شاخص‌ها	میانگین گویه	مد	انحراف استاندارد	واریانس
دیدگاه درباره اطلاعات	۴/۲۶	۴	۰/۵۴۲	۰/۲۹۴
اهمیت آگاهی از اخبار و اطلاعات	۳/۸۹	۴	۰/۶۷۷	۰/۴۵۹
کسب اطلاعات از دوستان و آشنایان	۳/۴۲	۴	۰/۹۱۸	۰/۸۴۳

۱/۲۳۹	۱/۱۱۳	۳	۲/۹۸	استفاده از مکانهای عمومی در کسب و تبادل اطلاعات
۰/۶۰۶	۰/۷۷۹	۴	۳/۶۰	استفاده از رسانه‌های چاپی
۰/۸۵۰	۰/۹۲۲	۴	۳/۶۰	استفاده از رسانه‌ی ملی در کسب و تبادل اطلاعات
۰/۲۳۱	۰/۴۸۱	۴	۳/۶۸	استفاده از اینترنت در تبادل اطلاعات
۰/۹۹۴	۰/۹۹۷	۴	۳/۵۲	استفاده از تلفن
۰/۶۳۲	۰/۷۹۵	۳	۳/۰۲	استفاده از ماهواره در کسب و تبادل اطلاعات
۰/۶۵۴	۰/۸۰۸	۴	۳/۵۷	استفاده از شبکه‌ی نخبگان
۰/۵۲۱	۰/۷۲۲	۳	۳/۱۷	استفاده از کتابخانه(دانشگاهی و عمومی)

همان‌طور که نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد میانگین گویه‌های مربوط با تمام شاخص‌ها بالاتر از متوسط قرار دارد. به جز استفاده از مکان‌های عمومی که میانگین کمی کمتر از متوسط حاصل شده است که در مورد نمونه‌ی در دست بررسی که دانشجویان تحصیلات تکمیلی هستند، چندان دور از ذهن نیست.

جدول ۶. میانگین کل گویه‌های رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

انحراف استاندارد	میانگین	نمره بیشینه	نمره کمینه	تعداد کل پاسخ دهندگان	واریانس
۰/۴۲۳	۳/۵۸	۴/۹۹	۲/۲۰	۳۶۵	۰/۱۷۹

داده‌های جدول ۶. نشان می‌دهد میانگین کل گویه‌های رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از میانگین بالاتر است.

سوال اول: وضعیت مهارت‌های چندزبانگی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی به چه صورت است؟

جدول ۷. وضعیت مهارت‌های چندزبانگی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

وضعیت زبانی	فراوانی	درصد فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد
تک زبانه	-----	-----	۲/۸۳	۰/۶۷

دوزبانه	۶	۱/۶
سه زبانه	۹۷	۲۶/۶
چهارزبانه	۲۲۰	۶۰/۳
بیش از چهار زبان	۴۲	۱۱/۵
جمع	۳۶۵	٪۱۰۰

همان‌طور که داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد ۶ نفر (۱/۶ درصد) از جامعه‌ی پژوهش دو زبانه، ۹۷ نفر (۲۶/۶ درصد) سه زبانه، و ۲۲۰ نفر (۶۰/۳ درصد) با چهار زبان آشنایی دارند. ۴۲ نفر (۱۱/۵ درصد) از جامعه‌ی پژوهش نیز با بیش از چهار زبان آشنایی داشتند. در کشورمان ایران نظام آموزشی علاوه بر زبان فارسی - که آموزش‌ها و متون درسی نیز بر اساس همین زبان نوشته و تدریس می‌شود- دو زبان عربی و انگلیسی نیز از دوران بعد از ابتدایی تدریس و آموزش داده می‌شود. از طرفی هم در شهرهایی مانند کرمانشاه که زبان مادری اکثر افراد زبانی غیر از فارسی است و بیشتر کردی و در بعضی شهرستان‌ها مانند سنقر ترکی هم صحبت می‌کنند؛ بنابراین هر فردی لااقل به ۳ یا ۴ زبان آشنایی دارد. میانگین حاصل شده از داده‌ها (۲/۸۳)^۱ نیز این مسئله را تأیید می‌کند که دانشجویان بالاتر از گزینه- ۲ (دو زبان به علاوه‌ی زبان فارسی که جمعاً سه زبان می‌شود) و تقریباً نزدیک به گزینه‌ی ۳ (سه زبان به علاوه‌ی زبان فارسی) با زبان‌ها آشنایی دارند. به این معنی که به طور میانگین دانشجویان با ۳ و ۴ زبان آشنایی دارند.

سوال دوم: آیا بین متغیرهای جمعیت‌شناختی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان چندزبانه‌ی تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار وجود دارد؟

جدول ۸. بررسی رابطه‌ی متغیرهای جمعیت‌شناختی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

شاغل بودن	سطح تحصیلات	جنسیت	سن	شماره
-----------	-------------	-------	----	-------

۱

۱. میانگین تعداد زبان‌هایی است که افراد جامعه پژوهش با آن آشنایی دارند.

بررسی رابطه‌ی بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی...

ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۱۵	-۰/۰۰۵	۰/۱۴۹	-۰/۱۳۳
سطح معناداری	۰/۷۶۹	۰/۹۳۱	۰/۰۰۴	۰/۰۱۱
تعداد کل نمونه	۳۶۵			

داده‌های جدول ۸ نشان می‌دهد که از بین چهار متغیر سن، جنسیت، سطح تحصیلات و شاغل بودن، تنها دو متغیر سطح تحصیلات و شاغل بودن با رفتار اطلاعاتی دانشجویان رابطه‌ی معنادار دارد. زیرا با توجه به ردیف سطح معناداری حاصل شده تنها P این دو متغیر کمتر از $\alpha=0/05$ است. بنابراین فقط بین سطح تحصیلات و شاغل بودن با رفتار اطلاعاتی رابطه‌ی معنادار وجود دارد.

سوال سوم: آیا بین رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بر اساس مهارت‌های چندزبانگی تفاوت معنادار وجود دارد؟

جدول ۹. تفاوت رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بر اساس مهارت چندزبانگی

F	سطح معناداری	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین		انحراف ف معیار	تعداد	چندزبانه بودن
				مربعات	مربعات			
۱/۱۵۴	۰/۳۲۷	۶/۵۷۲	۳۶۱	۰/۲۰۶	۰/۳۱۷	۰/۵۶۳	۳/۶۰	دو زبان
				۰/۶۱۹	۰/۱۸۹	۰/۴۳۵	۳/۶۵	سه زبان
					۰/۱۷۴	۰/۴۱۸	۳/۵۶	چهار زبان
				۰/۱۷۹	۰/۱۶۱	۰/۴۰۲	۳/۵۵	بیش از چهار زبان
				۰/۱۹۱	۰/۱۷۹	۰/۴۲۳	۳/۵۸	جمع
		۵	۳۶۴					

می‌خواهیم رفتار اطلاعاتی را براساس فاکتور چندزبانگی بررسی کنیم. برای این منظور از آزمون میانگین استفاده شد با توجه به نتایج جدول ۹. چون سطح معناداری بزرگتر از ۰/۰۵ حاصل شد، بنابراین بین رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بر اساس مهارت چندزبانگی تفاوت معنادار دیده نشد. به این ترتیب میانگین گروه‌های دو، سه و بیش از سه زبان با هم برابرند و از لحاظ رفتار اطلاعاتی بین این گروه‌ها تفاوت معنادار وجود ندارد.

سوال چهارم: رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بر اساس مهارت چندزبانگی و با تاثیر متغیرهای جنسیت و سطح تحصیلات چگونه است؟

چندزبانگی	سطح تحصیلات	میانگین	بالاترین میانگین در بین جنسیت
	ارشد	۳/۶۱	در هر دو مقطع ارشد (۳/۶۳) و دکتری
دو زبان	دکتری	۳/۵۹	مردان بالاترین میانگین را کسب کردند.
	جمع	۳/۶۰	
	ارشد	۳/۶۴	در مقطع ارشد مردان با میانگین ۳/۷۵ و در
سه زبان	دکتری	۳/۶۷	مقطع دکتری زنان با میانگین ۳/۶۸ بالاتر بودند.
	جمع	۳/۶۵	
	ارشد	۳/۵۱	در هر دو مقطع ارشد (۳/۵۴) و
چهار زبان	دکتری	۳/۷۱	دکتری (۳/۷۵) زنان بالاترین میانگین را کسب کردند.
	جمع	۳/۵۶	
بیش از	ارشد	۳/۵۲	در مقطع ارشد زنان با میانگین ۳/۶۴ و در
چهار زبان	دکتری	۳/۶۲	مقطع دکتری مردان با میانگین ۳/۶۷ بالاتر بودند.
	جمع	۳/۵۵	
	ارشد	۳/۵۴	زنان در هر دو مقطع ارشد (۳/۵۵) و
جمع	دکتری	۳/۶۸	دکتری (۳/۷۰) بالاتر بودند.
	جمع	۳/۵۸	

جدول ۱۰. میانگین رفتار اطلاعاتی دانشجویان بر اساس مهارت چندزبانگی و تاثیر جنسیت و سطح تحصیلات

از آزمون میانگین و با تاثیر دو لایه‌ی جنسیت و سطح تحصیلات، یافته‌ها نشان داد با توجه به جدول ۱۰ میانگین رفتار اطلاعاتی دانشجویان سه زبانه‌ی مرد کارشناسی ارشد (۳/۷۵)

بررسی رابطه‌ی بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی...

از بقیه بیشتر است. و همین‌طور میانگین رفتار اطلاعاتی دانشجویان دوزبانه‌ی مرد مقطع دکتری (۳/۸۳) از بقیه بیشتر است. اما به‌طور کلی میانگین رفتار اطلاعاتی زنان کارشناسی ارشد و دکتری از مردان بیشتر است. به این معنی دانشجویان زن چندزبانه در هر دو مقطع ارشد و دکتری نمره‌ی میانگین رفتارشان بالاتر است. در واقع عنصر زبان بین زنان قوی‌تر از مردان بر رفتار اطلاعاتی تأثیر می‌گذارد.

سوال پنجم: آیا بین آشنایی با انواع زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار وجود دارد؟

جدول ۱۱. رابطه آشنایی با زبانها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی

زبان	
r	-۰/۰۹۳
p	۰/۰۷۶
r	-۰/۰۱۴
p	۰/۷۹۱
r	-۰/۰۲۵
p	۰/۶۳۶
r	۰/۰۷۰
p	۰/۱۸۱
r	-۰/۰۹۰
p	۰/۰۸۵
r	-۰/۰۵۲
p	۰/۳۲۱

با توجه به نتایج جدول ۱۱. توزیع داده‌ها نرمال بود. بنابراین از ضریب همبستگی پیرسون استفاده کردیم. بنابراین با توجه به سطح معناداری ($p > 0/05$) بین آشنایی با هیچکدام از زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار دیده نشد.

سوال ششم: آیا بین رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از لحاظ آشنایی با انواع زبان‌ها تفاوت معنادار وجود دارد؟

جدول ۱۲. نتایج آزمون تحلیل واریانس برای تفاوت رفتاراطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی برحسب انواع زبانی

انواع زبان‌ها	وضعیت آشنایی زبانی	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	جمع مربعات	درجه آزادی	میانگین ن مربعات	F	سطح معناداری
		د	ین	د	س		ی			ی
زبان	آشنایی داشتن	۲۷	۳/۵۶	۴۱۸	۱۷۵	۰/۵۶۴	۱	۵۶۴		
		۴		۰	۰					
	ی									
زبان کردی	آشنا نبودن	۹۱	۳/۶۵	۴۳۳	۱۸۷	۶/۶۲۷	۳۶۳	۱۷۸	۱۶۹	۱/۰۷۶
		۳۶	۳/۵۸	۴۳۳	۱۷۹	۶/۱۹۱	۵	۳۶۴	۳	۰
	جمع	۵		۰	۰					
زبان ترکی	آشنایی داشتن	۴۶	۳/۵۷	۴۲۶	۱۸۲	۰/۰۱۳	۱	۱۰۱۳		
		۳۱	۳/۵۹	۴۳۳	۱۷۹	۶/۱۷۹	۳۶۳	۱۸۰	۱۰۷۱	۱/۷۹۱
	ی	۹		۰	۰					
زبان عربی	آشنایی داشتن	۳۵	۳/۵۸	۴۲۰	۱۷۷	۰/۰۴۰	۱	۱۰۴۰		
		۷		۰	۰				۲۲۴	۱/۶۳۶
	ی									
زبان عربی	آشنا نبودن	۸	۳/۶۵	۵۶۶	۳۲۰	۶/۱۵۱	۳۶۳	۱۷۹		
				۰	۰	۵				
	ی									

	جمع	۳۶	۳/۵۸	/۴۲۳	/۱۷۹	جمع	۶/۱۹۱	۳۶۴				
		۵		.	.		۵					
	آشنایی	۳۴	۳/۵۷	/۴۱۴	/۱۷۱	بین	۰/۵۳۲	۱	/۵۳۲			
	داشتن	۰		.	.	گروه						
زبان						ی						
انگلی	آشنا	۲۵	۳/۷۳	/۵۲۸	/۲۷۹	درون	۶/۶۵۹	۳۶۳	/۱۷۸	/۹۸۷	/۱۰۸۵	
سی	نبودن	۰		.	.	گروه	۴		.	۲	.	
						ی						
	جمع	۳۶	۳/۵۸	/۴۲۳	/۱۷۹	جمع	۶/۱۹۱	۳۶۴				
		۵		.	.		۵					
	آشنایی	۱۳	۳/۷۴	/۵۰۶	/۲۵۶	بین	۰/۳۲۱	۱	/۳۲۱			
	داشتن	۰		.	.	گروه						
زبان						ی						
فرانسه	آشنا	۳۵	۳/۵۸	/۴۲۰	/۱۷۶	درون	۶/۸۷۰	۳۶۳	/۱۷۹	/۷۹۸	/۱۸۱	
	نبودن	۲		.	.	گروه	۴		.	۱	.	
						ی						
	جمع	۳۶	۳/۵۸	/۴۲۳	/۱۷۹	جمع	۶/۱۹۱	۳۶۴				
		۵		.	.		۵					
	آلمانی	۱	۴/۰۱	/۴۲۴	/۱۸۰	بین	۰/۵۱۳	۱				
	اسپانی	۰		.	.	گروه						
دیگر	ای	۱	۳/۵۹	.	.	ی						
زبانها	کره ای	۱	۳/۱۲	.	.	درون	۶/۶۷۸	۳۶۳		/۷۱۴	/۵۸۳	
						گروه	۴			.	.	
	روسی	۱	۳/۲۵	.	.	ی						
	جمع	۴	۳/۵۸	/۴۲۳	/۱۷۹	جمع	۶/۱۹۱	۳۶۴	۳۶۵			
				.	.		۵					

می‌خواهیم بدانیم رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی که با زبان‌های مختلف آشنایی دارند، با هم تفاوت دارد یا نه؟ بدین منظور میانگین این زبان‌ها (از لحاظ آشنایی داشتن یا آشنا نبودن) با هم مقایسه شد. برای معناداری آماره‌ی F، ستون آخر جدول ۱۲ که نشان‌دهنده‌ی سطح معناداری از لحاظ آماری است را بررسی می‌کنیم. با مقایسه

P مربوط به هر کدام از زبان‌ها می‌توان به وضوح دریافت که چون سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد، فرض تحقیق رد می‌شود و فرض مقابل مبنی بر عدم وجود تفاوت معنادار بین آشنایی با انواع زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی، پذیرفته می‌شود. بنابراین در پاسخ به سؤال شش پژوهش می‌توان گفت: بین آشنایی با انواع زبان‌ها و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی تفاوت معنادار دیده نشد که با نگاهی به ستون میانگین گروه‌ها نیز می‌توان عملاً این موضوع را مشاهده کرد که مقدار تفاوت‌ها بسیار ناچیز و قابل چشم‌پوشی است.

بحث و نتیجه‌گیری

در مورد وضعیت چندزبانگی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی، داده‌ها نشان داد که تک‌زبانگی در بین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی یک امر نادر است. علت این است که اکثر دانشجویان در خانه به زبانی غیر از زبان فارسی تکلم می‌کنند و در واقع زبان مادری آنها فارسی نیست، اما در محیط‌های رسمی معمولاً فارسی صحبت می‌کنند که تا به اینجا دوزبانه می‌شوند. از طرفی در مدرسه از دوران راهنمایی تا زمان دیپلم دو زبان انگلیسی و عربی هم در کنار سایر درس‌ها تدریس می‌شود و قرآن کتاب آسمانی ما مسلمانان هم به زبان عربی است که به این ترتیب اکثر دانشجویان سه یا چهار زبانه هستند که میانگین گویه‌ی چندزبانگی (۲/۸۳) تأیید این مطلب است. به طور کلی می‌توان گفت: چندزبانگی در ایران یک قاعده است.

بین مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی به طور کلی رابطه‌ی معنادار دیده نشد. به این معنی که بین رفتار فرد دوزبانه و چندزبانه تفاوتی وجود ندارد. به نظر می‌رسد در فرایندهای رفتار اطلاعاتی توجه زیادی به زبان نمی‌شود و با اینکه یک ابزار قدرتمند در زمینه‌ی ارتباطات هست؛ اما جایگاه مطلوب و کاربردی در حوزه‌ی رفتار اطلاعاتی ندارد. شاید یکی از علل آن فعالیت‌های مشخص و همیشگی، بدون عنصر خلاقیت در رفتار اطلاعاتی است که نیاز به دانستن مهارت زبانی زیادی ندارد و هر کس و با هر سطح مهارت چندزبانگی می‌تواند از روش‌های آزموده شده و فرموله‌ی قبلی استفاده کند و دیگر نه رغبتی

به آموختن زبان جدید و نه انگیزه و حتی میل به استفاده از زبان‌های دیگر وجود دارد. وجود مترجم‌های جدید آنلاین نیز عامل مهم دیگری برای این موضوع است. یافته‌ها نشان داد از بین چهار متغیر سن، جنسیت، سطح تحصیلات و شاغل بودن، تنها دو متغیر سطح تحصیلات و شاغل بودن با رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معنادار و مثبت داشت. سطح تحصیلات، فاکتوری بسیار مهم و تعیین‌کننده در نوع رفتار اطلاعاتی است. مطمئناً بین فردی که در مقطع دکتری تحصیل می‌کند با کسی که در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل می‌کند از لحاظ نوع رفتار اطلاعاتی تفاوت وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که متغیر شغل نیز می‌تواند بر رفتار اطلاعاتی فرد تأثیر بگذارد. فردی که در حوزه‌ی خاصی فعالیت می‌کند، بسته به اطلاعات دریافتی از محیط و اطلاعات درخواستی با توجه به نیاز حرفه‌ای، گستره وسیع‌تری از لحاظ تنوع رفتاری دارد. زیرا شغل او ایجاب می‌کند مسیرها و کانال‌های اطلاعاتی هدفمند را شناسایی و مورد استفاده قرار دهد. بنابراین متغیر شغل نیز در کنار سطح تحصیلات می‌تواند بر رفتار اطلاعاتی فرد تأثیر قابل توجهی داشته باشد.

اکثر دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی، تصویر روشنی از اطلاعات داشتند. میانگین ۴/۲۶ نشان داد دیدگاه دانشجویان درباره اطلاعات و شناخت انواع آن در سطح مطلوبی قرار دارد. آگاهی از اخبار و اطلاعات برای دانشجویان زیاد مهم بود (میانگین گویه ۳/۸۹). به این علت که دانشجویان دانشگاه‌ها به عنوان قشری آگاه همیشه در بطن جامعه حضور دارند و کاملاً طبیعی است اگر اخبار و اطلاعات برایشان اهمیت داشته باشد. اخبار اجتماعی و فرهنگی برای دانشجویان از اهمیت بیشتری برخوردار بود و کمترین اهمیت مربوط به اخبار ورزشی بود. این در حالی است که در پژوهش لینگ و استیچن و فیگوریا (۲۰۱۹) اخبار در خصوص دولت (اخبار سیاسی) در صدر علائق جامعه پژوهش بود. در مورد تفاوت دیدگاه زنان و مردان در مورد اهمیت اخبار و اطلاعات طبق آزمون تحلیل واریانس یک طرفه فقط در مورد اخبار ورزشی تفاوت معنادار ($P < 0/05$) دیده شد. به این معنی که در مورد اهمیت اخبار و اطلاعات ورزشی بین زنان و مردان تفاوت معنادار و فاحشی وجود داشت. همچنین در مورد تفاوت دیدگاه دانشجویان بر حسب سطح تحصیلات، در

مورد اهمیت اخبار سیاسی تفاوت معنادار ($P < 0/05$) دیده شد. به این معنی که بین دانشجویان دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری از لحاظ اهمیت اخبار سیاسی تفاوت معناداری وجود داشت.

در مورد کسب اطلاعات از اقوام و آشنایان و همسایگان و همکاران و محل کار و مکان‌های عمومی دانشجویان تاحدودی و بالاتر از سطح متوسط (میانگین گویه‌ها ۳/۴۲) از این راه کسب اطلاعات می‌کنند. دروین^۱ (۱۹۸۳) نیز به میل افراد در «اتکاء به دوستان و اقوام نزدیک برای اطلاعات» اشاره دارد؛ آن‌گونه که «قانون حداقل تلاش» را به نمایش می‌گذارد (بیگدلی، شاهینی و طاهر زاده موسویان، ۱۳۹۵). به نظر می‌رسد دانشجویان بیشتر در مورد اطلاعات روزمره زندگی از این محیط‌ها کسب اطلاعات می‌کنند و اطلاعات مهم و تخصصی‌تر در حوزه‌های علمی را از کانال‌های اطلاعاتی دیگر بدست می‌آورند.

در مورد میزان استفاده از رسانه‌ی چاپی (کتاب، مجله، روزنامه) تمایل بالاتر از متوسط (میانگین گویه‌ها ۳/۶۰) دانشجویان به استفاده از این محمل‌ها بیانگر این واقعیت است که هنوز منابع الکترونیک نتوانسته‌اند جای مطالب چاپی را بگیرند و دانشجویان بیشتر از منابع چاپی استفاده می‌کنند. که این یافته از پژوهش حاضر با نتیجه‌ی زارع (۱۳۹۱) همسو نیست. در پژوهش زارع (۱۳۹۱) پاسخ‌دهندگان عرب در حد بسیار کمی از منابع چاپی نظیر کتاب، مجله و روزنامه استفاده کردند و در مورد اینکه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از کدام محمل بیشتر استفاده کردند، میانگین گویه‌ها نشان داد با اختلاف جزئی ابتدا روزنامه، بعد کتاب و در آخر مجلات چاپی بیشتر مورد استفاده‌ی دانشجویان بودند. میزان استفاده از مجله و روزنامه بیشتر از استفاده از کتاب بود. این در حالی است که در نتایج پاسخ‌دهندگان عرب در پژوهش زارع (۱۳۹۱) استفاده از مجله و روزنامه بیشتر از استفاده از کتاب بود و کتاب در رتبه‌ی سوم استفاده در بین عرب زبان‌ها قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش نشان داد که دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی، از رسانه‌ی ملی در کسب اطلاعات بالاتر از متوسط (۳/۶۰) استفاده می‌کردند. استفاده از اینترنت در بین دانشجویان جایگاه بالاتر از متوسط و تقریباً زیاد (۳/۶۸) یافت. چرا که دسترسی به بسیاری از نیازهای اطلاعاتی زندگی روزمره و همین‌طور نیازهای علمی دانشجویان را تسهیل می‌کند.

دانشجویان تمایل داشتند در محیط شبکه‌های اجتماعی با کسانی که به زبان مادریشان صحبت می‌کنند، زیاد ارتباط (دوستی) برقرار کنند که این یافته با نتایج پژوهش هوف^۱ و لود^۲ و دناق^۳ (۲۰۱۶) هم‌سوست. به نظر می‌رسد این امر یک احساس امنیت به آنها می‌دهد و یا اینکه احساس غریبه بودن و تنهایی را از آنها دور می‌کند و حس صمیمیت و اعتماد را بین آنها بوجود می‌آورد. یافته‌های دیگر حاکی از آن بود در یک شبکه‌ی اجتماعی جهانی، با اینکه هر فرهنگ و کشوری زبان خاص خود را دارد، اما اکثر قریب به اتفاق کاربران، تمایل دارند به زبانی ارتباط برقرار کنند که زبان مشترک تمام کاربران آن شبکه‌ی اجتماعی است. بنابراین دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی نیز از این قاعده مستثنی نبودند و یافته‌ها این ویژگی را نیز در مورد آنها تأیید کرد و نشان داد که آنها نیز در محیط شبکه‌های اجتماعی به زبان رایج در این محیط‌ها صحبت می‌کنند. این در حالی است که هونگ^۴ (۲۰۱۱) در پژوهش خود به این نتیجه رسید که دانشجویان دو زبانه بیشتر تمایل به استفاده از زبانی دارند که بهترین تناسب با نیازهای اطلاعاتی آنها دارد تا استفاده از چند زبان. در بین ابزارهای تبادل اطلاعات، ایمیل نیز برای دانشجویان در سطح متوسط و تقریباً زیاد مورد استفاده قرار گرفت. همچنین یافته‌ها نشان دادند که دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بیشتر از موتور کاوش گوگل هنگام جستجو در اینترنت استفاده می‌کنند. این مسئله را می‌توان با اصل کمترین کوشش توضیح داد. اصل کمترین تلاش به زبان ساده یعنی افراد در رفتارشان - تمام رفتارها که رفتار اطلاعاتی هم جزء آن است - طوری عمل می‌کنند که کمترین تلاش از طرف آنها صورت بگیرد (فیش و همکاران، ۲۰۰۸، ص ۳۴۳). انسان همیشه به دنبال راحتی و تلاش کم برای رسیدن سریع به مقصود است و امکانات گوگل راه را برای این منظور هموار کرده است. هونگ^۴ (۲۰۱۱) نیز در نتایج پژوهش خود عنوان کرد که دانشجویان از موتورهای جستجو به عنوان ابزار چند زبانه استفاده می‌کردند.

در مورد سازوکار جستجو نتایج نشان داد دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی از گیومه و جستجوی کلیدواژه‌ای و جستجوی عبارتی در سطح بالاتر از متوسط استفاده می‌کنند. ولی جستجوی ترکیبی (ترکیبی از روش‌های گوناگون جستجو) را خیلی زیاد استفاده می‌کنند. همچنین ارجاعات منابع و همین‌طور صحت منابع بازیافتی و حذف منابع غیرمرتبط را در سطح زیاد انجام می‌دهند. که یافته‌های این قسمت از پژوهش با یافته‌های هونگ (۲۰۱۱) همسو است. او در پژوهش خود پنج نوع از استراتژی‌های جستجو ترجیح داده شده بوسیله دانشجویان برای جستجوی آنلاین دو زبانه شناسایی کرد که عبارت‌اند از: ارتباط مستقیم، جستجوی کلیدواژه، مرور، مقایسه، و ارتباط خارجی. ارتباط مستقیم به این معنی است که شرکت کنندگان یک وب سایت خاص در ذهن دارند تا فقط به وب سایت به طور مستقیم و یا جستجو برای وب سایت در موتور جستجو بپردازند. مرور به این معنی است که آنها یک لیست از منابع را اول بازیابی کرده و از طریق فهرست آنها را مورد بررسی قرار می‌دهند.

بانک اطلاعات نشریات کشور مگیران و نورمگز در سطح متوسط و پایگاه مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (سید^۱) و پورتال رایگان و جامع علوم انسانی را در سطح زیاد مورد استفاده قرار می‌دهند. شاید به این علت پورتال جامع علوم انسانی و سید بیشتر از نورمگز و مگیران استفاده می‌شود که این دو پایگاه رایگان هستند؛ ولی استفاده از دو پایگاه نورمگز و مگیران مستلزم پرداخت هزینه است. دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در جستجوی منابع به زبان غیرفارسی از زبان انگلیسی و در سطح زیاد استفاده کردند. همچنین یافته‌ها نشان داد که دانشجویان از سایت‌های ساینس دایرکت^۲ و الزویر^۳ در سطح بالاتر از متوسط استفاده کردند. پایگاه امرالد^۴ و اشپرنگر^۵ را در سطح متوسط استفاده کردند. از پایگاه وایلی^۶ و آی ای ای ای^۷ کم و نزدیک به متوسط استفاده کردند. دانشجویان

- 1.SID
- 2.science direct
- 3.elsevier
- 4.emerald
- 5.springer
- 6.wiley
- 7.IEEE

علاوه بر پایگاه‌های مذکور از پایگاه‌های گوگل اسکولار^۱، ایرنداک^۲، سیویلیکا^۳، پاب‌مد^۴، اریک^۵ و آمازون^۶ نیز استفاده کردند.

دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در سطح بالاتر از متوسط (۳/۵۲) از پیام کوتاه برای تبادل اطلاعات استفاده کردند. از ماهواره هم در سطح متوسط (۳/۰۲) استفاده می‌کردند.

در مورد استفاده از تجربه و تخصص بزرگان، دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی تمایل دارند بسیاری از اطلاعات روزمره و علمی مورد نیاز خود را با تکیه به تجربه‌ی بزرگان و افراد کارآموده، اساتید و متخصصین رشته‌ی خود کسب کنند (میانگین گویه‌ها ۳/۵۷). همچنین در سطحی بالاتر از متوسط از کنفرانس‌ها، سمینارها و نشست‌های علمی برای کسب اطلاعات استفاده می‌کنند. این بدان معناست که تجربه متخصصین و کارگاه‌های علمی بسیار مورد توجه و استفاده دانشجویان است که این مورد می‌تواند مورد توجه اساتید و مسئولان آموزشی دانشگاه‌ها قرار گیرد.

در مورد استفاده از کتابخانه، یافته‌ها نشان داد دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در سطح بالاتر از متوسط (۳/۱۷) از کتابخانه‌ی دانشگاه (دانشکده‌ها) و کتابخانه‌ی عمومی استفاده می‌کنند. میانگین میزان استفاده از کتابخانه دو ماه یکبار بود که اصلاً مناسب نیست. بنابراین ضروری است مسئولان کتابخانه‌های دانشگاهی و عمومی با تدابیری هوشمندانه و جلب‌کننده، دانشجویان را ترغیب به استفاده از خدمات کتابخانه‌ها کنند و در این مورد چاره‌اندیشی کنند و راه‌هایی جدید و جذاب برای جذب دانشجویان به کتابخانه‌ها پیدا کنند که در غیر این صورت کم‌کم کتابخانه‌ها بوسیله‌ی ابزارهای جایگزین به حاشیه رانده می‌شوند و شاهد مرگ تدریجی کتابخانه‌ها خواهیم بود.

پیشنهاد‌های برآمده از پژوهش

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که بین متغیر زبان و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی رابطه‌ی معناداری وجود ندارد. به نظر می‌رسد دانشجویان به قدرت این ابزار مهم در رفتارشان واقف نیستند، بنابراین لازم است هم دانشجویان و هم دانشگاه‌ها بیشتر به این مسئله اهمیت دهند. یکی از راهکارها، برگزاری کلاس‌های آموزش و تقویت مهارت‌های زبان است که هم می‌تواند توسط دانشگاه‌ها برگزار شود و هم خود دانشجویان در محیط‌های خارج از دانشگاه این دوره‌ها را بگذرانند.

پیشنهاد می‌شود اساتید دانشگاه به عنوان کار کلاسی و یا پروژه‌های دانشگاهی مطالبی از پورتال‌ها، سایت‌ها، وبلاگ‌ها، صفحات اینترنتی و حتی کانال‌های ماهواره‌ای، تلویزیونی و رادیویی از کشورهای مختلف و با زبان‌های گوناگون بخوانند و همچنین شیوه دستیابی به اطلاعات و خلاقیت‌های مختلف دانشجویی را ترغیب و تقویت کنند.

پیشنهاد‌هایی برای پژوهش‌های آینده

پیشنهاد می‌شود رابطه‌ی مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی (خواندن، نوشتن، صحبت کردن و گوش کردن) با رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بررسی و مطالعه شود.

پیشنهاد می‌شود تأثیر مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی (خواندن، نوشتن، صحبت کردن و گوش کردن) را به روش آزمایشی بر رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بررسی کرد.

پیشنهاد می‌شود تأثیر مهارت‌های چندزبانگی را به روش آزمایشی بر رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی مطالعه و بررسی کرد.

پیشنهاد می‌شود رفتار اطلاعاتی دانشجویان چندزبانه تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی مدل‌یابی شود.

پیشنهاد می‌شود مهارت‌های چندزبانگی را با پارادایم‌ها و نظریه‌های رفتار اطلاعاتی (مثل زندگی در چرخه و یا فقر اطلاعاتی) در دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی بررسی کرد.

پیشنهاد می‌شود علل و عوامل تأثیرگذار بر مهارت‌های چندزبانگی و رفتار اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی را بررسی کرد. پیشنهاد می‌شود رفتار اطلاعاتی دانشجویان چندزبانه تحصیلات تکمیلی دانشگاه رازی در وب مطالعه و بررسی شود.

منابع

- احمدپور، ناصر (۱۳۷۲). بررسی تأثیر دوزبانگی در جریان یادگیری دانش‌آموزان پایه اول استان لرستان. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم تهران، دانشکده علوم تربیتی.
- احمدخانی، محمدرضا؛ نجفیان، آرزو؛ کمری، محمدرضا (۱۳۹۲). بررسی تطبیقی جایگاه و کاربرد زبان‌های فارسی و کردی در افراد دوزبانه در شهرستان شیروان چرداول. جستارهای زبانی، ۱۰(۵)، ۴۳-۶۳.
- ادهمی، اعظم (۱۳۸۳). اطلاع‌یابی و رفتار اطلاع‌یابی چیست؟. فصلنامه‌ی اطلاع‌رسانی، ۱۹(۴۳).
- اربابی، سارا؛ شریفی، شهلا؛ مشهدی، علی (۱۳۹۲). تأثیر دوزبانگی بر شناخت: مطالعه‌ی دوزبانه‌های آذری - فارسی. پژوهش‌های زبان‌شناختی در زبان‌های خارجی، ۳(۱)، ۱-۱۸.
- اصنافی، امیررضا؛ سهیلی، مهدی؛ عبدالمجید، امیرحسین (۱۳۸۷). بررسی رفتار اطلاع‌یابی کتابداران کتابخانه‌های تخصصی شهرستان اهواز در استفاده از شبکه اینترنت. فصلنامه کتاب، ۷۳(۲۵-۳۸).
- افشارزنجانی، ابراهیم (۱۳۶۶). روش‌های کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیأت علمی مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران.
- ایمانی، محمود (۱۳۸۳). بررسی جایگاه و کاربرد زبان‌های فارسی و ترکی در شهر قم. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور واحد مرکز، گروه زبان‌شناسی، تهران.

- بیگدلی، زاهد؛ شاهینی، شبم، طاهرزاده موسویان، صدیقه (۱۳۹۵). تحلیلی بر برخی از نظریه‌های علوم اجتماعی و انسانی بر رفتار اطلاعاتی. علوم و فنون مدیریت اطلاعات، ۱(۳)، ۹-۳۲.
- پراید، ج. ب. (۱۳۷۳). جامعه‌شناسی یادگیری و تدریس زبان (ترجمه‌ی سید اکبر میر حسینی). تهران: امیرکبیر.
- تقی‌زاده، صدیقه (۱۳۵۱). بررسی تأثیر دوزبانی بودن در هوش. گزارش پژوهشی دوره‌ی کارشناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه روان‌شناسی.
- توکلی، مهین (۱۳۸۰). دوزبانگی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی. رشد آموزش ابتدایی، (۴۲)، ۵۴-۵۹.
- داوری اردکانی، نگار (۱۳۸۸). برنامه‌ریزی زبان‌آموزی و مسئله‌ی چندزبانگی. پژوهش‌نامه، (۳۵)، ۱۱-۳۸.
- دهقان، حسین (۱۳۸۱). هویت قومی و وفاق ملی. رشد آموزش علوم اجتماعی، (۲۰ و ۲۱)، ۳۶-۴۱.
- دیانی، محمدحسین (۱۳۶۵). روش‌های کسب و اشاعه اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشکده کشاورزی، دانشگاه شهید چمران. دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه کتابداری، طرح تحقیقاتی، شماره ۴۲.
- دیلمقانی، میترا (۱۳۷۵). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی رشته مهندسی مکانیک در پنج دانشگاه شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- دیناروند، جعفر (۱۳۷۳). بررسی و مقایسه‌ی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوزبانه با دانش‌آموزان عادی شهر شوش دانیال. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده‌ی علوم تربیتی.
- ذاکرشهرک، مینا (۱۳۸۷). فرایند جستجو: رفتار اطلاع‌یابی کاربران و نظام‌های بازیابی اطلاعات. ماهنامه اطلاع‌یابی و اطلاع‌رسانی، (۱۵)، ۵۰-۶۰.
- رداد، ایرج (۱۳۸۸). رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه آزاد اسلامی در استفاده از وب. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۲(۴۷)، ۱۴۱-۱۶۸.

رومی، حجت (۱۳۹۱). رابطه بین چندزبانگی و هوش چندگانه زبان آموزان ایرانی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه ارومیه. گروه ادبیات انگلیسی.

زارع، امین (۱۳۹۱). بررسی نیازها و رفتار اطلاعاتی روزمره‌ی دو قوم عرب و بختیاری. رساله‌ی دکتری. دانشگاه شهید چمران، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی.

فیشر، کرن ای.؛ اردلز، ساندا؛ کچنی، لین مک (ویراستاران) (۲۰۰۸). نظریه‌های رفتار اطلاعاتی. (ویراسته زاهد بیگدلی)، مترجمان فیروزه زارع فراشبندی [و.دیگران]. تهران: کتابدار.

قاضی دزفولی، ثمانه‌السادات (۱۳۸۸). مقایسه فرایند جستجوی اطلاعات از اینترنت توسط دانشجویان فنی مهندسی دانشگاه آزاد اسلامی دزفول با فرایند جستجوی اطلاعات کارول کولثاو. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اهواز.

کریستال، دیوید (۱۹۴۱). تحول زبان (ترجمه‌ی لیلا صالح نژاد). تهران: آراد کتاب: کهکشان دانش.

کریمی‌پور، امیر؛ الیاسی، محمود (۱۳۹۱). بررسی پاره‌ای از مشکلات زبانی دانش‌آموزان دوزبانه‌ی کردی زبان - فارسی زبان شهر ایلام و ارائه‌ی برخی رویکردهای اصلاحی، مجله‌ی زبان‌شناسی و گویش‌های خراسانی دانشگاه فردوسی مشهد، ۴(۲).

گنجی، شهبلا؛ دیانی، محمدحسین؛ فروغی، فیض‌اله (۱۳۸۷). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه. کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۱۲(۴)، ۷۳-۹۶.

محمدزاده، اعظم (۱۳۶۵). میزان مطالب اندوخته شده بر حسب زبان و ماهیت مطالب ارائه شده. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم تربیتی.

محمدی آسیابادی، علی (۱۳۸۸). زیبایی‌شناسی رمزگردانی. فنون ادبی، ۱(۱)، ۸۱-۹۶.

مختاری و ملایی (۱۳۹۲). موانع زبان‌شناختی پدیده‌ی دوزبانگی در رفتار اطلاعاتی دانشجویان دوزبانه‌ی ترکمن - فارس. تحقیقات کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاهی، ۴۷(۱)، ۸۵-۹۶.

مدنی، خدیجه؛ علیادونیقی، بابک (۱۳۸۶). رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی و نقش کتابخانه‌های دانشگاه در رفع نیازهای اطلاعاتی آنان. فصلنامه نوآوری‌های مدیریت آموزشی، ۲(۴)، ۸۴-۹۸.

معروفی، یحیی؛ محمدی‌نیا، اسماعیل (۱۳۹۲). دوزبانگی و رابطه‌ی آن با مهارت‌های تفکر انتقادی. فصلنامه‌ی نوآوری‌های آموزشی، ۱۲(۴۵)، ۴۵-۶۰.

نجاریان، بهمن؛ مکوندی، بهنام (۱۳۷۶). مروری بر پیامدهای دوزبانگی. تعلیم و تربیت، ۵۲(۵۲)، ۴۷-۵۸.

نصیری‌الموتی، سارا (۱۳۸۸). بررسی جایگاه و کاربرد فارسی و گیلکی در تنکابن. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور واحد مرکز، گروه زبان‌شناسی، تهران.
نورمحمدی، حمزه علی (۱۳۸۰). بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه شاهد در کسب اطلاعات، ۹(۳۶)، ۱۴۹-۱۵۴.

نوشین‌فرد، فاطمه (۱۳۸۴). بررسی عوامل مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی. فصلنامه‌ی کتاب، ۶۳(پاییز)، ۳۹-۵۲.

وبلاگ تیم ترویج زبان‌شناسی (۱۳۹۶). تنوع زبانی در گینه نو. بازیابی در تاریخ ۱۳۹۶/۵/۷ از <http://linguists2b.mihanblog.com/post/1195>

یاری‌زنگنه، مرضیه (۱۳۸۴). بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه خلیج فارس، اطلاع‌شناسی، ۹(۱۰ و ۹)، ۱۳۷-۱۵۶.

الیاسی، محمود (۱۳۹۱). دوزبانگی، نگاهی به آموزش دو زبانه‌ها در ایران. پژوهش‌نامه‌ی زبان‌شناختی زبان فارسی، ۱(۱)، ۱۷-۲۷.

یمین‌فیروز، موسی؛ داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۴). نیاز اطلاعاتی، رفتار و الگوی اطلاع‌یابی. فصلنامه کتاب، ۶۳(۶۳)، ۱۳۲-۱۲۳.

Baker, C. (1988). Key Issues in Bilingualism and Bilingual Education. Clevedon: Multilingual Matters.

Baker, C. (2006). Foundations of Bilingual Education and Bilingualism, 4th ed. Clevedon: Multilingual Matters.

Bialystok, E. (2004). "The Impact of Bilingualism on Language and Literacy Development". In T.K. Bhati and W. Ritchie (Eds.). The Handbook of Bilingualism. Oxford: Blackwell Publishing. (pp. 577-601)

Bichteler, Julie; Ward, Dederick. (1989). Information seeking behavior of Geoscient .special library. 80(3), 169-178. Access link

<https://www.questia.com/read/1G1-7767259/information-seeking-behavior-of-geoscientists>

- Brown ,Cecelia M. (1999). Information seeking behavior of scientists in the electronic information age: Astronomers, chemists, mathematicians, and physicists. *The Journal of the Association for Information Science and Technology (JASIST)*, 50(10),929-943.
- Hopf, Suzanne C. ;McLeod,Sharynne;McDonagh,Sara H.(2016). Fiji School students Multilingual language Choices When Talking With Friends.Friendship and peer Culture inMultilingual Settings,55-88.
- Ling, Chenjun ; Steichen, Ben & Figueira, Silvia (2019): Multilingual News– An Investigation of Consumption, Querying, and Search Result Selection Behaviors, *International Journal of Human–Computer Interaction*, 36(6), 516-535. To link to this article: <https://doi.org/10.1080/10447318.2019.1662636>
- Nzomo, Peggy I. (2015). Multilingual Information Access: Practices and Perceptions of Bi/ multilingual Academic Users. doctoral dissertation. The University of Western Ontario. Retrieved 2020, August 15, from <https://ir.lib.uwo.ca/etd/2812>**
- Otwinowska, Agnieszka (2014). Does multilingualism influence plurilingual awareness of Polish teachers of English?, *International Journal of Multilingualism*, 11(1), 97-119,
- Reneker, Marine,H.(1993 A Qualitative Study of Information Seeking among Members of an Academic Community: Methodological Issues and Problems. *library Quarterly*, 63(4), 487-507.Retrieved 2017,may12, from <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/602623>
- Scotton, Carol Myers.(2006). Multiple Voices: An Introduction to Bilingualism. Hong Kong: blackwell publishing. Access link [https://vulms.vu.edu.pk/Courses/ENG512/Downloads/\[Carol_Myers-Scotton\] Multiple Voices An Introduc\(BookFi\).pdf](https://vulms.vu.edu.pk/Courses/ENG512/Downloads/[Carol_Myers-Scotton] Multiple Voices An Introduc(BookFi).pdf)
- Strasser,Theresa c. (1978).The information needs of practicing physicians in north eastern new York state. *Bulletin of medical library association*,66(2),200-209
- UNESCO(2003). Educationin a multilingual world. Retrieved 2020,october 14, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000129728>
- Voight, Melvin. J.(1959). The Research and his Sources of Scientific information. *libri*, 9(3), 177-193.
- Yin Hong, wan.(2011). A Descriptive User Study OF Bilingual Information Seekers Searching For Online Information To Complete Four Tasks. doctoral dissertation. University of Pittsburgh. Access link http://d-scholarship.pitt.edu/10815/4/wanyinhong_etd_1214.pdf